

Sprawozdanie z realizacji w Polsce Kampanii „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach” w 2009 r.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach EDWA (*European Antibiotic Awareness Day*), był obchodzony w dniu **18 listopada 2009 roku** w 34 krajach Europy.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach został ustanowiony w 2008 roku przez Komisję Europejską na wniosek *Europejskiego Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC, ang. European Centre for Disease Prevention and Control)*.

Celem obchodów EDWA jest stworzenie corocznej okazji do zwiększania świadomości, jakim zagrożeniem dla zdrowia publicznego jest antybiotykooporność, oraz do promowania wiedzy na temat odpowiedzialnego stosowania antybiotyków.

Dane z ostatnich lat potwierdzają, że w całej Unii Europejskiej rośnie liczba pacjentów zakażonych bakteriami antybiotykoopornymi, a antybiotykooporność staje się poważnym zagrożeniem dla zdrowia publicznego. Odpowiedzialne stosowanie antybiotyków może pomóc w powstrzymaniu rozwoju opornych bakterii i utrzymaniu skuteczności antybiotyków na użytek przyszłych pokoleń.

Kampanie zwiększania świadomości społecznej organizowane na szczeblu krajowym przyniosły już efekty w postaci bardziej racjonalnego stosowania antybiotyków i obniżenia poziomu oporności na antybiotyki. Założeniem kampanii jest zaangażowanie jak najszerszego zakresu instytucji, środowisk eksperckich, środków masowego przekazu i opinii publicznej, do zwrócenia uwagi na zjawisko antybiotykooporności jako kluczowego zagrożenia dla zdrowia publicznego.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach skierowany jest do ogółu odbiorców oraz do pracowników podstawowej opieki zdrowotnej, lekarzy przepisujących leki.

Wśród podstawowych celów kampanii organizowanej w 2009 roku w ramach Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach było podkreślenie znaczenia

odpowiedzialnego stosowania antybiotyków zaprzestając nieuzasadnionego ich przyjmowania, a także zachęcanie pacjentów do stosowania się do zaleceń lekarskich dotyczących odpowiedniego sposobu przyjmowania antybiotyków.

W Polsce Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach został zorganizowany pod honorowym patronatem Ministra Zdrowia Pani Ewy Kopacz w ramach programu zdrowotnego „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków w Polsce”.

W ramach kampanii podjęto szereg inicjatyw edukacyjnych zarówno na poziomie ogólnopolskim jak również regionalnym.

Materiały informacyjne kampanii zostały stworzone na podstawie wytycznych UE , mających na celu zapewnienie spójnej treści kampanii we wszystkich państwach członkowskich UE, co pomaga zwiększyć rozpoznawalność i spójność komunikatów, co z kolei zwiększy ich zapamiętywalność.

Hasła Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w 2009 r.

PACJENCI

- Przyjmując antybiotyki, należy przestrzegać zaleceń lekarza.
- Jeśli to możliwe, należy zapobiegać zakażeniom, poprzez szczepienia.
- Należy regularnie myć ręce oraz ręce dzieci, na przykład po kichnięciu lub zakasłaniu, przed dotknięciem innych przedmiotów lub ludzi.
- Antybiotyki należy stosować wyłącznie na podstawie recepty, nie używać pozostałości z poprzedniej kuracji, ani antybiotyków nabytych bez recepty.
- Należy zapytać farmaceutę co zrobić z niewykorzystanym lekiem.

Pamiętajmy: antybiotyki nie są skuteczne w leczeniu przeziębień i grypy!

- Antybiotyki są skuteczne jedynie w przypadku zakażeń bakteryjnych. Antybiotyki nie są lekiem na zakażenia wywołane wirusami, takie jak zwyczajne przeziębienie czy grypa.
- Antybiotyki nie zapobiegają przenoszeniu wirusów pomiędzy ludźmi.
- Przyjmowanie antybiotyków z niewłaściwych powodów, na przykład w celu leczenia przeziębienia lub grypy, nie przynosi pacjentowi żadnych korzyści.
- Niewłaściwe stosowanie antybiotyków powoduje jedynie, że bakterie stają się na nie odporne. Kiedy więc będziemy potrzebować antybiotyków w przyszłości, mogą one już być nieskuteczne.
- Antybiotyki często wywołują działania niepożądane, na przykład biegunkę.
- Przed użyciem antybiotyków należy zawsze zasięgnąć porady lekarza.
- Antybiotyki tracą skuteczność w tempie, którego nie przewidywano jeszcze pięć lat temu. Dzieje się tak, ponieważ stosowanie antybiotyków powoduje, że bakterie stają się na nie odporne.
- Jeśli będziemy nadal spożywać antybiotyki w niezmiennym tempie, Europa może stać w obliczu powrotu do epoki przedantybiotykowej, kiedy częste zakażenia bakteryjne, na przykład zapalenie płuc, mogły stanowić wyrok śmierci. Kiedy będziemy potrzebować antybiotyków w przyszłości, mogą one już być nieskuteczne.

- Nie należy przyjmować antybiotyków z niewłaściwych powodów lub w nieodpowiedni sposób.
- Należy zawsze przestrzegać zaleceń lekarza w sprawie sposobu przyjmowania antybiotyków, aby mogły być one skuteczne również w przyszłości.

Pamiętajmy: każdy z nas jest odpowiedzialny za utrzymanie skuteczności antybiotyków!

LEKARZE I PRACOWNICY SŁUŻBY ZDROWIA

- Należy przepisywać antybiotyki wyłącznie wówczas, gdy jest to konieczne, na podstawie rekomendacji opracowanych zgodnie z EBM opartych na dowodach. Jeśli to możliwe, należy przepisywać antybiotyk o wąskim spektrum działania, a nie antybiotyk o „szerokim spektrum skuteczności”.
- Należy wyjaśniać pacjentom, jak uzyskać ulgę w objawach przeziębienia i grypy bez stosowania antybiotyków.
- Należy tłumaczyć pacjentom, dlaczego ważne jest przestrzeganie zaleceń lekarza dotyczących leczenia antybiotykiem.
- Walka z opornością to świadomość zagrożeń i wspólne działanie.

OPIS DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W RAMACH REALIZACJI W POLSCE KAMPANII „EUROPEJSKI DZIEŃ WIEDZY O ANTYBIOTYKACH’2009 ”.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach obchodzony był w Polsce po raz drugi w ramach realizacji programu zdrowotnego Ministra Zdrowia „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków” pod kierunkiem Przewodniczącej Programu prof. dr hab. Walerii Hryniewicz.

Honorowy Patronat nad obchodami Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w Polsce objęła Minister Zdrowia Ewa Kopacz.

Przedstawiciele Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków uczestniczyli w organizacji obchodów EDWA w 2009 roku zarówno na poziomie europejskim m.in. przez udział w spotkaniach mających na celu wypracowanie podstawowych celów i kluczowych przekazów kampanii, jak również na poziomie krajowym.

W ramach obchodów w 2009 roku w Polsce Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach podjęto następujące inicjatywy edukacyjne:

➤ KONFERENCJA OGÓLNOPOLSKA

W dniach 8-9.12.2009 r. w Centrum Konferencyjne Wojska Polskiego w Warszawie zorganizowano ogólnopolską konferencję dla lekarzy, epidemiologów i mikrobiologów - **XIII Symposium Naukowe „Postępy w Medycynie Zakażeń”**, w konferencji uczestniczyło ponad 450 uczestników.

➤ KONFERENCJE REGIONALNE

Zorganizowano 10 konferencji regionalnych dla lekarzy i studentów (Białystok, Lublin (2 konferencje), Olsztyn, Iława, Morąg, Nowe Miasto Lubawskie, Warszawa, Wrocław (2 konferencje) W konferencjach uczestniczyli regionalni przedstawiciele Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków.

➤ MATERIAŁY EDUKACYJNE:

PLAKATY, ULOTKI, BILBORDY

Opracowano i rozpowszechniono na terenie całej Polski plakaty i ulotki informacyjne skierowane do społeczeństwa oraz do profesjonalistów. Materiały informacyjne zostały przekazane do Wojewódzkich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, Urzędów Miast a następnie za pośrednictwem w/w instytucji rozdysponowane w regionach do poszczególnych placówek: POZ, szpitali, wyższych uczelni, szkół, przedszkoli, zakładów komunikacji miejskiej. Materiały edukacyjne zostały przekazane przedstawicielom Kościoła Katolickiego uczestniczącym w konferencji odbywającej się w dniach 3-4.11.2009 r. w Częstochowie na Jasnej Górze (w konferencji uczestniczyło 200 księży) w celu rozdysponowania wśród wiernych wybranych parafii na terenie całego kraju.

Ogółem rozpowszechniono materiały edukacyjne w nakładzie:

- 19.000 sztuk plakatów informacyjnych skierowanych do społeczeństwa
- 220.000 sztuk ulotek informacyjnych skierowanych do społeczeństwa
- 30.000 sztuk ulotek dla profesjonalistów

Na terenie Warszawy w terminie 01- 30.11.2009 r. eksponowano 10 reklam w formie billboardów promujących kampanie informacyjną „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach”

W listopadzie 2009 roku w Warszawie oraz Lublinie w pojazdach komunikacji miejskiej eksponowane były plakaty informacyjne kampanii.

WYSTAWA TEMATYCZNA

Wystawa tematyczna - 16 plakatów naświetlających problematykę zakażeń bakteryjnych, antybiotykoterapii i zmniejszania się skuteczności leków przeciwbakteryjnych.

55 kompletów wystawy było i nadal jest prezentowanych w różnych regionach Polski w kolejnych placówkach takich jak Urzędy Miast, Szpitale, POZ, Wojewódzkie Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne, wyższe uczelnie, szkoły, przedszkola, domy kultury, centra handlowe, dworce PKP.

Wystawa była prezentowana w następujących miastach: Białystok, Ciechanów, Częstochowa, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Katowice (min. dworzec PKP), Koszalin, Końskie, Kraków, Legnica, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Piotrków Trybunalski, Poznań, Bydgoszcz, Toruń, Szczecin, Trzcianka, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra, Śrem.

Wystawa była także prezentowana w plenerze: Warszawa – Krakowskie Przedmieście przy Pałacu Staszica (grudzień 2009), Kraków – Mały Rynek (listopad 2009).

➤ **TELEWIZJA**

W dniach 16-19.11.2009 na antenach ogólnopolskich TVP1, TVP 2, TVP 3, WOT oraz w dniach 18-26.11.2009 r. na antenie regionalnej TVP Oddział Olsztyn emitowany był 10 i 30 sekundowy film o charakterze reklamy społecznej na temat problemu antybiotykooporności (wykaz emisji w załączeniu)

➤ **KINO**

W dniach 20-26.11.2009 r. w kinach sieci Multikino na terenie całej Polski emitowany był 30 sekundowy film o charakterze reklamy społecznej na temat problemu antybiotykooporności

➤ **MEDIA: PRASA, RADIO, TELEWIZJA**

W ramach obchodów Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w Polsce ukazały się informacje i specjalne programy tematyczne w mediach w tym:

- **radio** – m. in. *Program 1 Polskiego Radia (1godzinna audycja tematyczna), Radio TOK FM, Radio Lublin, Polskie Radio Euro, Radio Zachód, Radio eR*
- **telewizja** – m. in. *Panorama TVP 2, TVP INFO, Program 2 TVP „Pytanie na śniadanie”, Panorama Lubelska TVP, TVP Gorzów Wielkopolski*
- **informacje na temat EDWA nt. antybiotykooporności ukazały się w prasie codziennej oraz w kluczowych czasopismach branżowych** wywiady z przedstawicielami NPOA m.in. *Kurier Lubelski, Gazeta Wyborcza Lublin, miesięcznik Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego „Medycyna Dydaktyka Wychowanie”, Lekarz Rodzinny, Przewodnik Lekarza, Gazeta Farmaceutyczna, Nowa Klinika, Żyjmy Dłużej,*

➤ **INTERNET**

Informacje na temat Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach zostały umieszczone w regionach na stronach internetowych min.: wojewódzkich stacji sanitarno-

epidemiologicznych, urzędów wojewódzkich, urzędów miast, wyższych uczelni, domów kultury, towarzystw naukowych jak również ukazały się w wielu portalach prasowych, (min. szeroki blok informacyjny www.wyborcza.pl) medycznych i społecznych.

- Informacje na temat obchodów Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w Polsce zostały umieszczone na stronie internetowej Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków www.antybiotyki.edu.pl.

Organizacja konferencji regionalnych w ramach obchodów w Polsce Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach.

W wybranych regionach Polski odbyły się lokalne konferencje naukowe zorganizowane przez z udziałem Regionalnych Przedstawicieli Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków.

Konferencje organizowane były we współpracy z samorządem lokalnym, powiatowymi stacjami sanitarno-epidemiologicznymi. Na konferencjach obecne były także lokalne media - prasa, radio i telewizja, które informowały o wydarzeniach edukacyjnych w poszczególnych regionach.

REGIONALNE KONFERENCJE NAUKOWE:

- 1. Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „Mikrobiologiczne, farmakologiczne i kliniczne aspekty racjonalnej antybiotykoterapii”, Lublin 14.11.2009 r.**, organizatorzy: Katedra i Zakład Mikrobiologii Farmaceutycznej z Pracownią Diagnostyki Mikrobiologicznej – Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Lubelska Okręgowa Izba Aptekarska, Katedra i Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej – Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Polskie Towarzystwo Mikrobiologów – Oddział w Lublinie, Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej – Oddział w Lublinie.
- 2. Konferencja „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach” Lublin 18.11.2009 r.**, Urząd Miasta Lublin, Współudział: Urząd Miasta Lublin, Radia Lublin, Radia R, Gazety Lekarskiej Lubelskiej Izby Lekarskiej, Konwent Lekarzy Rodzinnych, W konferencji uczestniczyło ogółem 150 osób w tym 78 lekarzy i 36 diagnostów laboratoryjnych oraz

farmaceuci, [pielęgniarki, studenci medycyny, studenci biologii KUL, nauczyciele i mieszkańcy miasta Lublin.

3. **Konferencja „Racjonalna antybiotykoterapia”, Wrocław 18.11.2009 r.**, organizatorzy: Katedra i Klinika Pediatrii i Chorób Infekcyjnych wraz ze Studenckim Kołem Naukowym przy Katedrze i Klinice.
4. **II Konferencja Szkoleniowo-Naukowa „Racjonalna antybiotykoterapia w dobie narastającej lekooporności” Białystok 21.11.2009 r.**, organizatorzy: Zakład Medycyny Rodzinnej i Pielęgniarstwa Środowiskowego Uniwersytetu Środowiskowego w Białymstoku, Departament Spraw Społecznych Referat Zdrowia Urzędu Miasta w Białymstoku. Patronat: Konsultant Wojewódzki ds. Medycyny Rodzinnej dr hab. Sławomir Chlabicz, Konsultant Wojewódzki ds. Otolaryngologii Dziecięcej prof.dr hab. Elżbieta Hassman-Poznańska, Konsultant Wojewódzki ds. Pediatrii prof.dr hab. Maciej Kaczmarski, Konsultant Wojewódzki ds. mikrobiologii lekarskiej dr n.med. Paweł Sacha.
5. **Konferencja „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach” Warszawa 01.12.2009**, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Warszawie.
6. **Forum Ekspertów pt.”Chrońmy antybiotyki” Wrocław, 3.12.2009 r.**, organizatorzy: Katedra i Zakład Mikrobiologii Akademii Medycznej, Towarzystwo Mikrobiologii Klinicznej, Katedra i Klinika Pediatrii i Chorób Infekcyjnych AM. W spotkaniu uczestniczyli mikrobiolodzy, lekarze, duża grupa studentów, ogółem ponad 200 osób.
7. **Konferencje zorganizowane w związku z Europejskim Dniem Wiedzy o Antybiotykach w województwie warmińsko-mazurskim:** Szpital Powiatowy w Morągu 12.11.2009, Szpital Powiatowy w Nowym Mieście Lubawskim 18.11.2009, Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy w Olsztynie 19.11.2009, Szpital Powiatowy w Iławie 23.11.2009.

W organizacji kampanii Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w poszczególnych regionach uczestniczyli:

- Regionalni Przedstawiciele Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków
- Wojewódzcy Inspektorzy Sanitarni
- Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich
- Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej
- Towarzystwo Mikrobiologii Klinicznej

- Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej
- Przedstawiciele samorządów lokalnych

PODSUMOWANIE

Informacje na temat działań podjętych w ramach realizacji w Polsce kampanii Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach'2009 zostały przekazane do EUROPEAN CENTRE FOR DISEASE PREVENTION AND CONTROL (ECDC) w Sztokholmie w oparciu o kwestionariusz otrzymany z ECDC.